

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY-4101-28-03/2011
P/11/125

Bydgoszcz, dnia marca 2012 r.

Pan
Wiesław Drożdża
Prezes Zarządu
Banku Spółdzielczego
w Łasinie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy przeprowadziła w Banku Spółdzielczym w Łasinie, zwanym dalej „Bankiem”, kontrolę w zakresie przydzielania i wykorzystania środków Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (zwaną dalej „ARiMR”) dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów inwestycyjnych na rzecz rolnictwa w latach 2009 – III kwartał 2011 r.

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli podpisanym w dniu 23 lutego 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze wystąpienie pokontrolne, w którym negatywnie ocenia działalność Banku w kontrolowanym zakresie.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące ustalenia i oceny cząstkowe.

1. W latach 2009 – III kwartał 2011 r. w Banku zostały złożone 63 wnioski o udzielenie kredytu preferencyjnego, wszystkie wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie. W okresie objętym kontrolą przyznane zostały 62 kredyty inwestycyjne na rzecz rolnictwa, z dopłatami ARiMR do oprocentowania, o łącznej wartości 13.637,37 tys. zł. Dopłaty ARiMR do oprocentowania w ww. okresie wyniosły 2.010,43 tys. zł.
2. W toku kontroli badaniami, w zakresie przestrzegania procedur i warunków obowiązujących przy udzielaniu kredytów preferencyjnych, objęto 26 kredytów inwestycyjnych o łącznej wartości 10.146,6 tys. zł, co stanowiło

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82

74,4% wartości przyznanych kredytów inwestycyjnych w ww. okresie oraz 41,9% ilości przyznanych kredytów ogółem. Analizą objęto również realizację przez kredytobiorców zawartych umów kredytowych.

3. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia funkcjonowanie w Banku obowiązujących zasad w zakresie przyznawania kredytów preferencyjnych. Nieprawidłowości stanowiące naruszenie ww. zasad stwierdzono w 22 kredytach o łącznej wartości 9.480.082 zł, co stanowiło 84,6 % ilości i 93,4% wartości kredytów objętych kontrolą. Nieprawidłowości te polegały na nieprzeprowadzaniu kontroli: przed udzieleniem kredytów preferencyjnych, po realizacji inwestycji oraz kontroli okresowych.

3.1. Bank nie przeprowadził kontroli u 9 wnioskodawców przed udzieleniem im kredytów preferencyjnych. Przeprowadzenie inspekcji u wnioskodawcy przed udzieleniem kredytu, zgodnie z § 10 ust. 4 pkt 4 umowy z 29 czerwca 2007 r. zawartej przez Bank z Gospodarczym Bankiem Wielkopolskim S.A. (zwanym dalej GBW S.A.) stanowiło jeden z warunków zawarcia umowy kredytowej. Łączna wartość zawartych umów kredytowych pomimo niewypełnienia ww. obowiązku wynosiła **3.433.500 zł**.

3.2. Bank nie przeprowadził kontroli 12 zakończonych inwestycji o łącznej wartości **5.967.031 zł** sfinansowanych kredytem preferencyjnym, co stanowiło naruszenie postanowień wynikających z § 10 ust. 4 pkt 5 umowy zawartej z GBW S.A. Przeprowadzenie ww. kontroli było jednym z warunków występowania Banku o dopłaty do oprocentowania kredytów. Bank, pomimo nie spełnienia ww. warunków, występował do ARiMR o dopłaty do tych kredytów. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. ARiMR przekazał je do Banku w łącznej kwocie **363.617,63 zł**.

3.3. Bank nie przeprowadzał kontroli okresowych u 13 kredytobiorców którym udzielono kredytów preferencyjnych o łącznej wartości **4.968.510 zł**, co stanowiło naruszenie § 10 ust. 4 pkt 6 umowy zawartej przez Bank z GBW S.A. Osobami odpowiedzialnymi za ww. nieprawidłowości byli pracownicy prowadzący kredyty poszczególnych beneficjentów. Nieprawidłowościom tym sprzyjał brak funkcjonowania w Banku właściwego nadzoru nad osobami prowadzącymi kredyty preferencyjne z dopłatami ARiMR do oprocentowania.

4. Nieprzeprowadzanie obligatoryjnych kontroli kredytobiorców oraz nierzetelne sprawdzanie dokumentów, przez pracowników Banku, z realizacji przedsięwzięć finansowanych kredytami preferencyjnymi było powodem bezzasadnego wykorzystywania dopłat ARiMR do oprocentowania trzech kredytów o łącznej kwocie 1.900.000 zł.

4.1. W jednym przypadku udzielono kredytu z linii nIP [...]² na zakup używanego kombajnu zbożowego i opryskiwacza ciągnikowego. Kontrola wykazała, iż ww. kombajn zakupiony przez kredytobiorcę wyprodukowany został w 1991 r., a pierwotny nabywca w kraju zakupił go (w 2001 r.) za 12.180 euro. Zgodnie z „Warunkami i zasadami udzielania kredytów z dopłatami do oprocentowania z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa” kredyty nie mogą zostać udzielone m.in. na zakup maszyn i urządzeń jeżeli w dniu sprzedaży mają więcej niż 5 lat (uwzględniając rok produkcji). W trakcie kontroli NIK Bank w dniu 2 lutego 2012 r. wypowiedział kredytobiorcy umowę kredytową, a kredytobiorca zwrócił do Banku cały dotychczas niespłacony

² Usunięto na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112 poz. 1198 ze zm.) w zw. z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72 poz. 665 ze zm.) tajemnica bankowa- NIK

kredyt w kwocie **150.000 zł**. Ponadto w dniu 3 lutego 2012 r. Bank wyliczył należności ARiMR z tytułu wykorzystania dopłat do oprocentowania niezgodnie z przeznaczeniem określonym w planie inwestycyjnym i umowie kredytu, które wyniosły ogółem **13.414,25 zł**, (w tym kwota naliczonych odsetek jak dla zaległości podatkowych 1.465,50 zł.), które to kwoty kredytobiorca w dniu 07 lutego 2012 r. przełał na rachunek GBW S.A. W związku z wypowiedzeniem ww. umowy kredytowej ARiMR nie będzie zobowiązana do wpłaty za kredytobiorcę odsetek do oprocentowania w łącznej kwocie **13.294,41 zł**, to jest kwoty wynikającej z zawartej umowy kredytowej.

4.2. W jednym przypadku udzielono kredyt z linii nKZ [...]³ na zakup użytków rolnych o powierzchni 58,55 ha. Z planu inwestycyjnego przedsięwzięcia finansowanego kredytem preferencyjnym, z dokumentów złożonych wraz z wnioskiem o kredyt jak i z zawartej umowy kredytowej z Bankiem wynikało, że kredytobiorca kupując ziemię miał powiększyć swoją powierzchnię agrarną, a na zakupionych gruntach prowadzić produkcję roślinną. Kredytobiorca nie zrealizował planu inwestycyjnego. Tym samym zgodnie z § 12 umowy kredytowej zawartej między kredytobiorcą i Bankiem, dopłaty podlegają zwrotowi wraz z odsetkami, a kolejne nie przysługują, gdy kredytobiorca nie uruchomi działalności zgodnie z planem inwestycyjnym. Bank nie przeprowadził u kredytobiorcy kontroli przed udzieleniem kredytu. Do powyższego kredytu ARiMR przekazał dopłaty (stan na 31 grudnia 2011 r.) w wysokości **78.552,07 zł**. Natomiast kwota dopłat do oprocentowania do końca spłaty kredytu wynosi **227.169,74 zł**.

4.3. W jednym przypadku udzielono kredyt z linii nMR [...]⁴ na zakup i modernizację budynku obory wraz z jej rozbudową oraz zakup i montaż hali udojowej. Bank nie przeprowadził u kredytobiorcy kontroli po zakończonej inwestycji co stanowiło naruszenie postanowień wynikających z § 10 ust. 4 pkt 5 umowy zawartej z GBW S.A. Przeprowadzenie ww. kontroli było jednym z warunków występowania Banku o dopłaty ARiMR do oprocentowania kredytu. Pomimo nie spełnienia powyższego wymogu Bank występował o dopłaty, a do końca 2011 r. ARiMR przekazał je w wysokości 40.344,96 zł. Kontrola wykazała, iż brak było podstaw do występowania o dopłaty w niżej wymienionych przypadkach:

a) do rozliczenia kredytu w kolejnych transzach przyjęto: dwie kserokopie tej samej faktury Nr FVK05753 z dnia 01 lipca 2009 r. na kwotę 3.540 zł (w II i III transzy), dwie kserokopie tej samej faktury Nr 00701/09 z dnia 15 czerwca 2009 r. na kwotę 14.155,10 zł (w I i II transzy). Dopłaty ARiMR do oprocentowania podwójnie rozliczanych faktur wyniosły łącznie **17.695,10 zł**,

b) do rozliczenia przyjęto faktury VAT zaliczkowe, a nie oryginały faktur na łączną kwotę 116.161,93 zł⁵, które dotyczyły zamówienia na zakup hali udojowej wraz z wyposażeniem. Bank nie przeprowadził kontroli po zakończonej inwestycji, nie było więc potwierdzenia, że inwestycja została zrealizowana zgodnie z planem

³ Usunięto na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej w zw. z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe, tajemnica bankowa- NIK

⁴ Usunięto na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej w zw. z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe, tajemnica bankowa- NIK

⁵ Faktury: 6488/A/2009 z 23 lipca 2009 r. na kwotę 90.163,93 zł (netto); 5047A/2009 z 15 czerwca 2009 r. na kwotę 9.604,56 zł (netto); 4835/A/2009 z 9 czerwca 2009 r. na kwotę 16.393,44 zł (netto)

inwestycyjnym. Brak w tej sytuacji podstaw do finansowania zakupu hali udojowej kredytem preferencyjnym, a tym samym korzystania z dopłat ARiMR do oprocentowania wydatków w łącznej kwocie **66.981,60 zł**⁶;

c) do rozliczenia kredytu przyjęto osiem faktur na łączną kwotę 64.885,00 zł obejmujących zarówno koszty materiałów jak i koszty transportu. Zgodnie z obowiązującymi w tym okresie *Warunkami i zasadami udzielania kredytów na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych przez osoby, które nie ukończyły 40 roku życia – symbol nMR*⁷, zwane dalej „warunkami i zasadami linii nMR” do kosztów zakupów materiałów niezbędnych do realizacji inwestycji mogą być zaliczone koszty ich transportu do miejsca realizacji inwestycji do wysokości 2% ich wartości. Bank rozliczając ww. osiem faktur przyjął do rozliczenia koszty transportu w kwocie 8.125,00 zł, a winien przyjąć w kwocie nie przekraczającej 1.135,20 zł. Tym samym dopłaty ARiMR do oprocentowania kredytu w łącznej kwocie **3.406,90 zł**, które wpłynęły do Banku były nienależne. Do rozliczenia przyjęto ponadto fakturę nr 3/07/09 z 15 lipca 2009 r. na kwotę **30.600,00 zł**, za zakup żwiru i jego transport, tj. bez wyszczególnienia osobno kosztów żwiru i kosztów transportu. Brak ww. wyszczególnienia kosztów transportu uniemożliwiało występowanie Banku o dopłaty do oprocentowania, Bank jednak o powyższe dopłaty występował, a ARiMR je przekazał;

d) Bank do rozliczenia przyjął 21 faktur o łącznej kwocie 174.490,63 zł bez potwierdzenia zapłaty. Z potwierdzeń tych (wyegzekwowanych przez Bank od kredytobiorcy w toku kontroli NIK) wynikało, że zapłata za siedem faktur o łącznej kwocie 85.365,95 zł nastąpiła po ponad trzech miesiącach od dnia przelania kolejnej transzy kredytu beneficjentowi. Zgodnie z „warunkami i zasadami linii nMR” dopłaty podlegają zwrotowi wraz z odsetkami w wysokości jak dla zaległości podatkowych, a kolejne nie przysługują, gdy kredytobiorca nie udokumentuje, w terminie 3 miesięcy od dnia pobrania środków finansowych z rachunku kredytowego, wydatków poniesionych na cele inwestycyjne fakturą VAT. Tym samym dopłaty ARiMR do oprocentowania za ww. siedem faktur w kwocie **85.365,95 zł**, finansowane z kredytu preferencyjnego były nienależne.

Osobą odpowiedzialną za ww. nieprawidłowości był kredytobiorca, który korzystając z kredytu preferencyjnego nie przestrzegał warunków zawartej z Bankiem umowy kredytowej. Za nieprawidłowe rozliczenie ww. kredytu odpowiedzialna była E.Z. – starszy inspektor ds. kredytów.

NIK pozytywnie ocenia podejmowane przez Bank działania w celu informowania potencjalnych beneficjentów o możliwości skorzystania z kredytów preferencyjnych z dopłatą ARiMR do oprocentowania.

W okresie objętym kontrolą w Banku nie były przeprowadzane kontrole zewnętrzne w zakresie kredytów inwestycyjnych na rzecz rolnictwa.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

⁶ Łączna kwota trzech faktur została pomniejszona o częściową zapłatę przez kredytobiorcy (za fakturę Nr 6488/A/2009) po terminie, co zostanie opisane w podpunkcie „d)”

⁷ Wprowadzone Zarządzeniem Nr 12/2009 Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 2 lutego 2009 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie wprowadzenia „Warunków i zasady udzielania kredytów z dopłatą ARiMR do oprocentowania”

1. Kontynuowanie działań mających na celu przeprowadzenie kontroli sprawdzających przedsięwzięć finansowanych kredytami preferencyjnymi, zgodnie z wymogami umowy zawartej z GBW S.A.
2. Występowanie o dopłaty ARiMR do oprocentowania kredytów tylko po wcześniejszym przeprowadzeniu kontroli po zakończeniu inwestycji i zrealizowaniu przez beneficjenta celu określonego w umowie kredytowej i planie inwestycyjnym.
3. Rozważenie podjęcia działań, o których mowa w § 15 ust. 1 umowy o kredyt preferencyjny z linii nKZ Nr [...] ⁸ oraz dokonanie zwrotu nienależnie pobranych dopłat ARiMR do oprocentowania ww. kredytu.
4. Podjęcie działań w celu dokonania zwrotu nienależnie pobranych dopłat do oprocentowania kredytu z linii nMR Nr [...] ⁹ w łącznej kwocie 173.452,55 zł oraz wyliczenie kwoty dopłat, której kredytobiorca nie otrzyma do końca trwania umowy kredytowej.
5. Podjęcie działań zmierzających do zwiększenia nadzoru nad pracownikami odpowiedzialnymi za prowadzenie kredytów preferencyjnych z dopłatami ARiMR do oprocentowania.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezesa w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu ich realizacji lub przyczynach nie podjęcia takich działań.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

⁸ Usunięto na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej w zw. z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe, tajemnica bankowa- NIK

⁹ Usunięto na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej w zw. z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe, tajemnica bankowa- NIK